

АНАЛІЗ ВНЕСЕНИХ ЗМІН ДО СТАТТІ 306 КК УКРАЇНИ

Безногих Володимир Сергійович, спеціаліст з протидії корупції Програми Розвитку ООН в Україні.

Протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом залишається однією із найактуальніших проблем сучасності. За оцінками експертів щорічно в світі відмивається біля 500 млрд. доларів США, що завдає відчутної шкоди світовій економіці та посилює позиції міжнародної злочинної спільноти. Процес інтеграції законодавчої бази України в європейський та світовий правовий простір ставить перед державою нагальне питання про вдосконалення власної нормативно-правової бази, яка б в повній мірі реалізовувала міжнародні положення, в тому числі створення умов щодо незворотності процесу боротьби з відмиванням брудних коштів в сфері незаконного обігу наркотиків.

У жовтні 2006 року Законом України “Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів і одурманюючих засобів” були внесені відповідні зміни у статтю 306 КК України. Дослідивши вказані зміни, а також практичну їх відповідність для реалізації задекларованих авторами законопроекту завдань, визначимо наступні особливості.

По-перше, внесено зміни у назву статті та у першій абзац (диспозицію частини першої) статті. Отруйні та сильнодіючі речовини, а також отруйні та сильнодіючі лікарські засоби додано до переліку підконтрольних речовин, за використання коштів, отриманих від незаконного обігу яких передбачено покарання. Включення понять отруйних та сильнодіючих речовин або лікарських засобів до диспозиції статті 306 КК може, у певній мірі, виглядати, як спроба відреагувати на виразну тенденцію на нелегальному ринку наркотиків в країні. Описана вище зміна також долучає до переліку предикатних злочинів, які мають передувати застосуванню статті 306 КК злочин, передбачений 321 КК - «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів». Але слід зазначити, що злочин передбачений частиною 2 статті 321 КК «Порушення встановлених правил виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, відпуску, обліку, перевезення, пересилання отруйних чи сильнодіючих речовин, що не є наркотичними або психотропними чи їх аналогами, або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів» не може бути віднесено до незаконного обігу, це є лише порушенням законного обігу.

По-друге, у санкції частини першої статті, яка стосується позбавлення волі, піднято нижній поріг з 5 до 7 років. Підвищення нижнього порогу санкції частини першої статті з 5 до 7 років, або її звуження, навряд можна назвати ефективним заходом у протидії наркозлочинності. Не зважаючи на те, що існує багато думок щодо визначення об'єкту злочину передбаченого статтею 306 КК України, не можна не погодитись з його, в першу чергу, економічною направленістю. Тобто дії злочинця мають корисливий, економічно обґрунтований характер, направлені на примноження та приховування статків отриманих незаконним шляхом. Тому і правова норма кримінального закону повинна у першу чергу сприяти викриттю та припиненню таких дій, конфіскації зазначених доходів. Як недолік існуючої статі можна зазначити відсутність жодного роз'яснення щодо мінімальної суми, з якої настає кримінальна відповідальність за ст. 306 КК України. Тобто формально відповідальність за тяжкий

злочин може наступити за використання незначною суми навіть для продовження незаконного обігу наркотиків.

По-третє, абзац другий (санкцію) частини другої після слів “до трьох років” доповнено словами «з конфіскацією коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом». По суті, конфіскація коштів або іншого майна, одержаних злочинним шляхом являє собою конфіскацію предмету злочину, який в свою чергу виступає у процесі речовим доказом. Деякі фахівці з права відносять цей тип конфіскації до «спеціальної конфіскації». В українському законодавстві такий вид конфіскації визначається нормами не кримінального права, а кримінально-процесуального, так як у кримінальному праві не розроблені ні передумови, ні підстави, ні порядок її застосування.

В цілому застосування спеціальної конфіскації у якості санкції до норми Особливої частини Кримінального кодексу створює суперечливі моменти. По-перше посилення на будь-який захід примусу в санкціях статей або санкціях частин статей Особливої частини КК України має спиратися на відповідне положення в Загальній частині цього нормативно-правового акту. Зміст норм Загальної частини КК України засвідчує, що на даний момент передбачення спеціальної конфіскації майна в санкціях статей (санкціях частин статей) Особливої частини КК України не має жодних юридичних підстав.

Таким чином у питанні вдосконалення правових норм, які регулюють боротьбу з використання майна, здобутого від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів і одурманюючих засобів, великий потенціал має використання закордонного досвіду, де зазначене злочинне явище більш поширене і має більш довгу історію та відповідно існує більш розгорнута практика протистояння йому.